

ActionAid appreciatie 'Investeren in Perspectief'

Ter voorbereiding van de technische briefing en rondetafel beleidsnota BuHa-OS deelt ActionAid haar appreciatie van de Nota. De nota straalt grote ambities uit op veel verschillende thema's. ActionAid verwelkomt de inzet op vrouwenrechten en de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Wij zien goede kansen om deze inzet tot een succes te maken als afwegingen inclusief en op basis van mensenrechten en bewezen ervaringen uit het verleden worden gemaakt.

Door de veelheid aan thema's (oude+nieuwe speerpunten) is echter vaak niet duidelijk waar de nadruk op ligt. Daarnaast hebben we zorgen over de nadruk op eigenbelang en de gevolgen hiervan voor de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking. ActionAid vindt het gebrek aan aandacht voor beleidscoherentie voor ontwikkeling en de ontbrekende verankering IMVO eveneens zorgelijk.

Wij zouden graag zien dat de minister duidelijk aangeeft waar de focus ligt, welke belangenafwegingen hebben plaatsgevonden, wat de implicaties zijn ten aanzien van andere thema's en welke keuzes nog moeten worden gemaakt. De Tweede Kamer speelt hier ons inziens een cruciale rol in. Onderstaand presenteren we per onderwerp onze analyse, en geven we suggesties voor vragen. Indien gewenst geven we graag een mondeling toelichting op deze analyse.

Grondoorzaken en keuzes:

- **Grondoorzaken:** Het is heel positief dat er aandacht is voor de aanpak van structurele oorzaken en lange termijn oplossingen voor de grote uitdagingen van onze tijd. De analyse en uitwerking hiervan is ons echter niet altijd duidelijk. Hierdoor bestaat het risico dat veel op één hoop wordt gegooid en de kern van ontwikkelingssamenwerking – het aanpakken van (de grondoorzaken van) armoede en ongelijkheid en het bevorderen van duurzame ontwikkeling – verloren gaat. Daarnaast worden de grondoorzaken vooral in ontwikkelingslanden gezocht en blijft de rol van Nederland en het internationaal economisch systeem blijft onderbelicht. *Kan de minister duiden wat zij precies bedoeld met 'grondoorzaken' en hoe de analyse van de verschillende uitdagingen (armoede, conflict etc) heeft geleid tot de gekozen interventies? Hoe zorgt de minister ervoor dat daadwerkelijke grondoorzaken van problemen worden aangepakt, inclusief de rol van Nederland en of de Europese Unie?*
- **Migratiesamenwerking:** er is veel nadruk op migratie in de nota - zo wordt de keuze voor het voortzetten van de hulprelatie met Bangladesh en Afghanistan gebaseerd op het feit dat daar veel migranten vandaan komen. Deze prioritering is niet in lijn met de voorgenomen aanpak van de grondoorzaken van armoede en ongelijkheid; migratie is hierbij slechts een indirecte link. ActionAid vindt de inzet om (korting op) ODA in te zetten als 'drukmiddel' bij overheden om migranten 'terug te nemen' bovendien een zorgwekkende vorm van gebonden hulp. *Kan de minister helder maken welke afweging heeft plaatsgevonden bij de keuze voor dit beleid? Hoe wordt voorkomen dat de focus op migratie ten koste gaat van effectiviteit of mensenrechten?*
- **Verschuiving focusregio's:** de verschuiving van geografische focus naar de bredere ring rond Europa heeft grote implicaties voor de partners, ambassades en het type programma's. Sommige landen die nog hard hulp nodig hebben, zoals Mozambique en Benin, worden afgeschaald. Nederland zal zich gaan richten op landen waar nu nog geen Nederlandse aanwezigheid is. *Via welke kanalen zullen deze investeringen plaatsvinden? Hoe gaat de minister waarborgen dat de allerarmsten worden bereikt, nu de hulp aan sommige landen afgeschaald wordt ten gunste van middelinkomenslanden?*
- **Budget:** het OS budget voor de komende jaren blijft ruim onder de 0,7% van het BNI. Daarbinnen vindt bovendien steeds meer vervuiling plaats, bijvoorbeeld de financiering van migratiesamenwerking. De nota spreekt over het toewerken naar de 0,7 in 2030, dus pas over 12 jaar. *Is de minister van mening dat met dit beperkte budget de SDGs gehaald kunnen worden? Ziet zij mogelijkheden om deze ambities op te schroeven?*
- **Mensenrechtenbenadering:** De nota refereert aan het feit dat de SDGs zijn gestoeld op mensenrechten en ook het belang van respect voor en naleving van mensenrechten staat meerdere malen benoemd. Toch zien we dit niet terug in de uitwerking van het beleid. *Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat mensenrechten centraal staan binnen de uitwerking van het beleid, zoals bijvoorbeeld recht op voedsel binnen het voedselzekerheidsbeleid?*

Kanalen en rolverdeling

- **De private sector krijgt in de nota een grote rol** in het behalen van de SDGs en het creëren van duurzame ontwikkeling. Hoewel de private sector zeker een rol kan spelen, maakt ActionAid zich zorgen

over de effectiviteit van deze inzet, mede gezien het verschil in hoofddoel van de private sector en dat van de SDGs, respectievelijk winstmaximalisatie en *leave no one behind*.

- o *Hoe denkt de minister ervoor te zorgen dat dit beleid ten goede komt van juist de allerarmsten en meest gemarginaliseerden? Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat er niet uitsluitend aandacht gaat naar de SDGs waar Nederland aan kan verdienen? Hoe zorgt de minister ervoor dat juist de mensen over wie het gaat betrokken worden bij het opstellen van het beleid?*
- Ondanks de grotere rol voor de private sector, geeft de minister onvoldoende aan welke verantwoordelijkheden zij aan bedrijven stelt - **IMVO voorwaarden** zoals OESO richtlijnen en UNGP's, waar zij zich aan dienen te houden. Dit is onbegrijpelijk, met name in het licht van alle misstanden¹ ten gevolge van bedrijfsactiviteiten die ook de afgelopen tijd naar buiten kwamen.
 - o Het is de taak van de minister om te zorgen dat, juist waar subsidies, leningen en garanties door de overheid, ontwikkelingsbanken als FMO en het nieuwe Invest-NL worden verstrekt, criteria strict worden gehandhaafd. *Hoe gaat de minister zorgen dat binnen de uitwerking van haar beleid MVO-criteria strenger worden toegepast binnen al het handel- en investeringsbeleid?*
 - o Het **IMVO-convenantenbeleid** richt zich - ook bij uitbreiding - op slechts een aantal (sub)sectoren en bedrijven. Terwijl de overheid de verantwoordelijkheid heeft om alle Nederlandse bedrijven zich aan de IMVO standaarden te houden. *Hoe gaat de minister zich ervoor inzetten om te zorgen dat alle Nederlandse bedrijven zich inzetten om de IMVO standaarden na te leven?*
- **De rol van het maatschappelijk middenveld (MMV)** komt nauwelijks aan bod binnen de nota, juist op thematische gebieden waar het een grote rol zou kunnen spelen zoals repressie en vreedzame en rechtvaardige samenleving. We hopen dat de minister bij de uitwerking van het beleid ook investeert in het MMV, juist omdat het MMV bij uitstek in staat is om gemarginaliseerde groepen te bereiken en vanwege de rol die het MMV en mensenrechtenverdedigers kunnen spelen bij het verantwoordelijk houden van overheden en bedrijven. *Erkent de Minister de rol die het MMV vervult in het verbeteren van de positie van gemarginaliseerde mensen en het vergroten van accountability van overheden en bedrijven? Is de Minister voornemens om de steun aan het MMV en (vrouwelijke) mensenrechtenverdedigers, juist in tijden van toegenomen repressie, te vergroten?*

Inconsistenties

Voor de overheid is coherent beleid op andere terreinen dan hulp, waaronder belastingen en handel, van cruciaal belang om de SDGs te behalen². De aangekondigde SDG-toets binnen het IAK en de extra nadruk op gender en ontwikkeling hierbij zijn goede stappen in de juiste richting. Zorgelijk is wel dat de minister beleidscoherentie vooruitschuift door enkel te refereren aan het actieplan voor beleidscoherentie en niet duidelijk maakt welke concrete stappen zij gaat zetten en hoeveel prioriteit deze thematiek krijgt.

- Zo gaat de minister alleen in op het versterken van belastingcapaciteit in ontwikkelingslanden maar wordt Nederland's aandeel in het faciliteren van **belastingontwijking** niet benoemd. Dit is onbegrijpelijk omdat ontwikkelingslanden jaarlijks meer aan belastingontwijking verliezen dan zij aan ontwikkelingssteun binnen krijgen³. Het aanpakken van belastingontwijking is ook cruciaal voor het behalen van SDG5 (gendergelijkheid)⁴. *Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat, in samenwerking met haar collega van Financiën, het fiscale beleid consistent is met het ontwikkelingsbeleid? Is de minister voornemens de capaciteit op dit thema binnen het ministerie te vergroten?*
- De nota noemt terecht het belang van Parijs afspraken, maar gaat niet in op de noodzaak om ook in **klimaat, energie en landbouwbeleid** in Nederland (onbedoelde) negatieve effecten als **landroof, mensenrechtenschendingen en verlies van voedselzekerheid**, in ontwikkelingslanden te voorkomen, terwijl dit hard nodig is⁵. *Hoe gaat de minister, in samenwerking met haar collega's van andere ministeries, ervoor zorgen dat de SDGs niet lijden onder de implementatie van het Parijs akkoord?*
- Gender en vrouwenrechten binnen het **voedselzekerheidsbeleid** krijgt weinig aandacht. Terwijl juist het merendeel van de voedselproducenten in ontwikkelingslanden vrouw zijn. Voor het garanderen van voedselzekerheid en het behalen van de SDGs is het cruciaal dat geïnvesteerd wordt in hun positie en toegang tot economische middelen, zoals landrechten.

¹ <https://www.volkskrant.nl/mensen/landroof-in-ruil-voor-loze-beloftes~b6565eb1/>, <https://www.trouw.nl/groen/nederland-bouwt-mee-aan-een-sojaroute-die-de-amazone-nog-verder-vernielt~a5dc16b7/>

² Tweede Kamer 2017-2018; 33 625 nr. 250; 28 september 2017

³ Zie ter illustratie de Rio Tinto zaak in Mongolië <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2018D18132>

⁴ Het UN Women rapport *Turning promises into action: Gender equality in the 2030 Agenda for Sustainable Development*

⁵ Zie voetnoot 1 en <https://actonaid.nl/2018/01/18/energie-transitie-alleen-groen-ook-eerlijk/>